

■ گفت‌وگو

دانش آموزان صلح‌مندان

گفت‌وگو با امین هاشمیان،
معاون آموزش متوسطه اداره کل آموزش و پرورش استان ایلام

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
گفت‌وگو: محمود همدانی
پرتال جامع علوم انسانی

■ اشاره

بیش از ۱۷ سال تدریس و مدیریت در دوره‌های تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و متوسطه از امین هاشمیان، معاونی ساخته است که پس از تجربه‌اندوزی از حضور در دفاع مقدس، با یادآوری دوران دفاع مقدس و تلاش‌های مخلصانه ملت به پیشرفت و توسعه علمی دانش‌آموزان می‌اندیشد. او طرح‌های بسیاری دارد که در گفت‌وگوی ما با وی تا حدودی با آن‌ها آشنا می‌شوید.

○ از منظر شما نقش خانواده در شکل‌گیری شخصیت دانش‌آموزان چیست؟

● خانواده نقش بی‌بدیلی در واقعیت امر دارد. در جامعه امروزی، با توجه به ساختار فرهنگی استان، بسیاری از افراد، سنتی فکر می‌کنند و خیلی‌ها هم از لحاظ فرهنگی متفاوت‌اند. البته این تفاوت با توجه به مناطق است. بسته به نوع تربیت، منطقه‌ها و آموزش‌های متفاوتی را می‌گذرانند و اثرات متفاوتی می‌گیرند. نقش خانواده با توجه به فضایی که وجود دارد، مهم است. خیلی از مسائل موجود در جامعه را خانواده‌ها خوب رهبری می‌کنند و خیلی راحت تحت تأثیر مسائل قرار می‌گیرند.

○ نقش آموزش و پرورش در این مورد چیست؟

● آموزش و پرورش نقش بسیار مؤثری می‌تواند داشته باشد که باید با برنامه‌هایی مدون و مستمر، نه مقطعی به این موارد بپردازد؛ به ویژه امور پرورشی و تربیت‌بدنی که خیلی از این امور را رصد می‌کنند. این‌ها مکمل هم هستند. ما الان برنامه‌هایی داریم مانند کلاس هم‌گام با قرآن که در مسیر آموزش متوسطه روی آن کار می‌شود. ممکن است احساس شود که جزو برنامه‌های معاونت پرورشی است، در صورتی که این‌گونه نیست. معلم ریاضی هم می‌تواند نقش تربیتی و تأثیرگذار داشته باشد.

برای این که دانش‌آموز نگاه خاصی به معلم ریاضی و فیزیک دارد و چنانچه این معلمان نقش پرورشی و تربیتی داشته باشند، خیلی اثرگذارترند. برای مثال، معلم پرورشی که با دانش‌آموز نماز می‌خواند، اگر دانش‌آموز احساس کند همیشگی است، تأثیر کمتری خواهد داشت. اما اگر معلم ریاضی بیاورد آن‌جا و نماز بخواند، تأثیر بیشتری دارد. الان بچه‌های ما به نوع لباس معلم‌ها هم نگاه می‌کنند. ژولیدگی معلم روی دانش‌آموز اثر منفی دارد.

○ در استان ایلام با توجه به حوزه مسئولیتی شما، وضعیت در مورد مسائل مطرح‌شده چگونه است؟

● تعامل خوبی بین بخش پرورشی و آموزشی وجود دارد. بنده به شخصه خود را از معاونت پرورشی جدا نمی‌بینم. یکی از مواردی که جا افتاده این است که معلم‌های پرورشی باید با معلم‌های آموزشی ارتباط داشته باشند. این‌ها نباید از هم فاصله بگیرند و احساس جدایی کنند.

○ برای عملی کردن این نگرش چه کار مؤثری انجام داده‌اید؟

● بحث عملی، یعنی فرهنگ‌سازی، در حال انجام است. اما باید پررنگ‌تر از وضعیت کنونی باشد. نقش مدیران در این زمینه خیلی

تأثیرگذار است. ما در انتخاب مدیران خود باید دقت کنیم، چون مدیر مدرسه، رئیس یک آموزش و پرورش کوچک است. او هم دانش‌آموزان را در اختیار دارد هم معلمان را. چنانچه مدیر فردی توانمند و آگاه در مدیریت باشد، مطمئن باشید که این فضا به‌وجود می‌آید. ممکن است در مقطعی کم‌رنگ باشد، اما کم‌کم به حد‌اعلای خود می‌رسد.

○ رابطه آقای امین هاشمیان، معاونت آموزشی متوسطه اداره کل استان ایلام، با پژوهش و تحقیق چگونه است؟

● خوش‌بختانه چون خودم عضو شورای تحقیقات استان هستم، ارتباط بسیار خوبی برقرار است و باید همین‌طور هم باشد. ما پژوهش را در سطح مدارس گسترش می‌دهیم. توسط بخش‌نامه از مدیران می‌خواهیم که این فضا را بین دانش‌آموزان به‌وجود آورند و از کلاس‌های درس این موضوع را آغاز کنند. اگر این فضا برای دانش‌آموز ایجاد شد، زمانی که به دانشگاه برسد، آمادگی و زمینه پژوهش را خواهد داشت؛ در غیر این صورت با مشکل مواجه خواهیم شد.

○ شما به عنوان مدیر ارشد با چه موضوعات پژوهشی سروکار دارید؟

● ما موضوع‌هایی را که به درد آموزش و پرورش می‌خورند، انتخاب می‌کنیم و برای پژوهش در مورد آن‌ها برنامه‌ریزی می‌کنیم. از جمله، استفاده از روش‌های فعال و نوین در تدریس را بررسی کردیم تا ببینیم مبانی و پیش‌نیاز آن‌ها کدام‌اند. ما متوجه شدیم که بیشتر معلمان با «IT» آشنایی ندارند. از آن‌ها دعوت کردیم تا در جشنواره شرکت کنند، اما استقبال نکردند. در حال حاضر این موضوع را در آموزش ضمن خدمت پوشش می‌دهیم. حتی اعلام کردیم اگر در مدرسه معلمانی باشند که از عهده آزمون IT برآیند، همان‌جا برایشان گواهی‌نامه صادر می‌کنیم.

○ چه رابطه‌ای بین سرمایه اجتماعی، خانواده و آموزش و پرورش وجود دارد؟

● این‌ها می‌توانند مکمل هم باشند. اما سرمایه اصلی معلم همین دانش‌آموزان هستند. معلم از لحاظ مادی حقوق متوسطی دریافت می‌کند، اما در زندگی دانش‌آموزان نقش آفرین است. خانواده‌ها هم همین‌طور. اگر فرهنگ‌سازی شود و نگاه خانواده‌ها به جامعه مثبت شود، و اگر والدین تحصیلات داشته باشند، از لحاظ روانی بسیار تأثیرگذار است.

○ نقش خانواده را در دست‌یابی دانش‌آموزان به اهداف

متعالی چگونه می‌بینید؟

● این فاصله زمانی که بین نسل‌ها وجود دارد، ما را در شرایط بسیار حساسی قرار داده است. از ابتدای انقلاب تا الان که بچه‌ها آن زمان را ندیده‌اند و حس نکرده‌اند مدت زیادی می‌گذرد، اما بار معنوی آن تاکنون کمک حال ما بوده است. استعمارگر غربی با سرمایه‌گذاری‌هایی که از راه دور می‌کند، می‌خواهد جوانان ما را به سویی دیگر بکشاند و وارد مسائل حاشیه‌ای کند. نقش خانواده برای جلوگیری از رسیدن غربی‌ها به هدفشان خیلی تأثیرگذار است.

○ خانواده از دانش‌آموز دوره متوسطه چه انتظاراتی دارد و دانش‌آموز این دوره نیز چه انتظاری از خانواده خود دارد؟

● دانش‌آموزان دوره متوسطه در سن حساسی هستند. ما باید بتوانیم با تدبیر و برنامه‌ریزی بار روحی و روانی را از دوش دانش‌آموزان برداریم و فضای جامعه را طوری بسازیم که آن‌ها با دید باز با مسائل روبه‌رو شوند. باید آن‌ها را با خود همراه کنیم و به نقطه‌نظرشان گوش دهیم. تشویقشان کنیم و کاری نکنیم که سرخورده شوند. بی‌توجهی به آن‌ها در این سن و سال خیلی تأثیرگذار است و می‌تواند مسائل را به جایی که دوست نداریم بکشاند.

○ نقش خانواده را در انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی چه قدر می‌دانید؟

● خانواده‌ها در تمامی مسائل نقش اصلی را بازی می‌کنند. در فضایی که انقلاب برای ما به ارمغان آورد و مسائل استان ما که از فضای جنگ متأثر بود، و مردم سختی کشیدند، تجربه کسب کردند و پخته شدند، نقش خانواده می‌تواند خیلی مؤثر باشد. اما مسائل حاشیه‌ای و ضعف فرهنگی هم وجود دارد. ممکن است بچه‌هایی باشند که به سرعت تحت تأثیر جو منفی محیط قرار گیرند. این‌جا نقش خانواده تأثیرگذار است و باید فضا سازی کند.

○ شما کتاب‌های علوم انسانی دوره متوسطه را تاکنون رصد کرده‌اید؟

● ما الان گروه داریم. تحلیل محتوای آموزشی انجام می‌دهیم و نتیجه را به شورای عالی انقلاب فرهنگی انتقال می‌دهیم. به این ترتیب مسائل و مشکلات شناسایی و بررسی می‌شوند.

○ تاکنون چه مشکلاتی در این حوزه به شما انتقال داده شده است؟

● در حوزه علوم اجتماعی مشکلات بیشتر از طرف دبیران مطرح می‌شوند و بیشتر بحث محتوای آموزشی هستند؛ از اشتباه چاپی

گرفته تا تحلیل‌هایی که خود دبیران به آن‌ها رسیده‌اند و ما آن‌ها را به بالا انتقال می‌دهیم. دیدگاه‌ها متفاوت‌اند و این‌ها در حد تشخیص هستند و ممکن است تحلیل مؤلفان ما درست‌تر و بهتر باشد.

○ نگرش دانش‌آموزان دوره متوسطه و خانواده‌ها به دفاع مقدس چیست؟

● برمی‌گردد به فضایی که آن زمان داشتیم. من خودم دانش‌آموز دوم دبیرستان بودم و در ۱۶ سالگی وارد جنگ شدم. ما آن زمان به‌صورت شبانه‌روزی فعالیت می‌کردیم. من سه ماه آموزش دیدم و با آن سن و سال کم، کارکنان مناطق آموزش و پرورش را آموزش می‌دادم و در جبهه همراهی می‌کردم. این فضا برای دانش‌آموزان ما الان وجود ندارد.

با توجه به خوراک‌هایی که الان وجود دارد و دشمنان هم به دنبال آن هستند که بچه‌ها را به مسیر مورد نظر خودشان ببرند، ما باید خیلی هوشیار باشیم در فضای الان و عصری که ما در آن زندگی می‌کنیم، مسائلی مانند ماهواره و اینترنت وجود دارند. چه کاری باید انجام دهیم که این‌ها تأثیر منفی نداشته باشند؟ خانواده‌ها باید در نقش تربیتی خود مثبت عمل کنند و بکوشند با دانش‌آموزان ارتباط داشته باشند. نقش آموزش و پرورش هم تحقیقات و کارهای پژوهشی بیشتر است و باید نتایج آن‌ها را دنبال و کاربردی کنیم.

○ در استان شما عدالت آموزشی در سطح دوره متوسطه چه قدر رعایت شده است؟

● ما برای دوره متوسطه برنامه‌های خوبی داشته‌ایم؛ از بحث نخبگان گرفته تا بحث کیفیت‌بخشی. ما مناطق را از محروم‌ترین تا برخوردارترین تقسیم‌بندی کرده‌ایم و برنامه‌های خاصی برای هر منطقه تدارک دیده‌ایم. ما باید به سمت و سویی برویم که در مناطق گوناگون آموزشی تعادل وجود داشته باشد. در پایه اول متوسطه برنامه‌ریزی خوبی داشته‌ایم، چون آن را پایه حساسی تشخیص داده‌ایم. چند استان از ما استعلام کردند که چه کرده‌ایم که پایه اول متوسطه ما رشد داشته است. ما به کار تحقیقاتی دست زده‌ایم و به دانش‌آموزان این پایه توجه خاص داشته‌ایم.

○ مهم‌ترین مسئله تربیتی دانش‌آموزان در خانواده چیست؟

● در محیط خانواده، مسائل تربیتی دانش‌آموزان، تا حدودی با نقش رسانه‌ها و تحصیلات پدر و مادر و اعضای خانواده ارتباط مستقیم دارد. دانش‌آموزان تحت تأثیر این موضوعات قرار می‌گیرند. اگر خانواده از لحاظ فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در سطح بالا باشد، در تحلیل مسائل و حل مشکلات تواناتر است.